

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

De ciuilitate morum & externa modestia. Cap. I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78809](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78809)

oppugnabant, ac ladebant iam profum & adiuuant.

CAPVT PRIMVM.

De ciuilitate morum & externâ modestia.

12. **E**Xteriores motus, & actiones corporis, tanti sunt momenti in scholâ Christi, vt S. Thomas Doctor, non tantum vitâ, sed etiam scientiâ Angelicus, dicat, ac probet, esse aliquam virtutem specialem quæ versatur circa compositionem motuum corporis exteriorum, eorumque moderationem. Mortalium Regum ministri, inquit B. Laurentius Iustinianus, & terrenis Imperatoribus famulantes, quotiescunque se suorum præbent aspectibus Dominorum, cunctas, quas vel in vestibus, vel in facie gerunt, sordes, diluere studiosè conantur, nequid in ipsis incompositum, aut indecorum appareat, quod oculis Principis despicabile videatur. Dignum quippe est, vt, quicquid sordescit, quicquid deforme est, amoueant à se, quatenus aspectus illorum alliciant quibus placere concupiscunt. Capitur etenim animus plerumque ex ornatu & speciositate creaturarum. Hanc regulam, hunc quoque morem solerter custodire debent omnes aeterno Regi militantes. Illis namque congruit ita exteriorem habitum, corporis gressus, morum actus, anima cogitatus, animorum affectus componere, vt nihil in eis reprehensibile agnoscat &c. Propterea Angelicam conuersationem tenere conentur, quotquot celsi Domino gratissimum desiderant exhibere famulatum. Ideò mirum non est, non tantum à Sanctis post Apostolorum tempora commendari nobis, exteriorem corporis compositionem & morum honestatem ac decorem, & certum vsum vestimentorum, immo & calceamentorum, & his affinia à S. Pachomio in Regola, S. Ephræm, S. Basilio, S. Dorotheo, S. Hieronymo, B. Iuliano, S. Vincentio Ferrerio, S. Bernardo, S. Bonaventura, S. Ignatio, & aliis, & ante hos omnes à Clemente Alexandrino in pedagogo, sed ab ipsis quoque Apostolis. Nam S. Clemens Papa & Martyr S. Petri discipulus, & comes S. Pauli & (vt illum appellat S. Paulus Apostolus) eius Adiutor, in Constitutionibus Apostolicis à se scriptis, pluribus in locis, Apostolorum nomine præscribit varia monita circa res minutas & seruanda ab aliis & ab ipsis Episcopis & Presbyteris. Nolo recensere omnia. Quid est vilius femoralibus & crepidis? & tamen de his etiam Apostoli modos tradiderunt, bene ut vtendi. Nam l. 1. contit. c. 4. tale scripsit Apostolicum monitum, valdè necessarium hoc tempore laicis & quibusdâ aliis (quos non audeo ob necessarios respectus nominare.) Pulchritudinem tibi à naturâ Deo auctore collatam, noli adueto cultu, exornare, sed humiliter eam aduersus homines ita cohibe: capillum coma non nutrens, sed potius illum detondens & adimens, ne: u pruritu vexatus, & caput lacerationis expertus conseruans, vel vnguentis, perfumens, inducas tibi mulieres quæ hoc modo illaqueant

vel illaqueantur. Neque femoralia vel crepidas pedibus tuis improbâ arte consuas, sed tantum iis vtere, quæ ad granitatem & vsus necessarios pertinent. Immo Ethnici, vt Seneca, Plutarchus, Theophrastus, Cicero præcepta tradiderunt de vrbantate morum: naturæ ipsius ductu ac lumine edocti. Hinc in Rebus publicis olim erant, Romæ præsertim, constituti Censores; ad quos spectabat, inter alia, morum extrenorum emendatio, & viuendi rationis, erantque inter alios Magistratus maximæ reuerentiæ & potestatis; & cum alij Magistratum Romanorum annui fuerint, censura quinquennium durabat. Et S. Thomas edidit septem libros eruditionis Principum, in quorum quinto ex professo tractat distinctè & sat fusè in pluribus capitibus, de pueris informandis in bonis moribus, de disciplina in gestu, in habitu, in locutione, in custodiâ linguæ, in sumptione cibi & potus, de modo, & tempore sumendi cibum, de quantitate & qualitate eorum, quæ sumuntur. Fidelem, inquit S. Chrylостomus, mundi luminare, & solem esse congruum est, & ex omnibus partibus manifestum esse: ex intellectu, ex habitu, ex voce. Hoc autem dixi, non vt ad ostentationem, sed ad videntium vtilitatem nos ipsos disponamus. Modestia enim, vt ait S. Iulianus Pelusiota, virtutis amantes decet, & reliquas animi dotes exornat, & illustrat. Ideò æquum est eos, qui facti sunt spectaculum Angelis, mundo, & hominibus, ita præferre omnes mores compositos & decentes, vt nihil fiat, quod cuiuspiam offendat aspectum, vt loquitur S. Augustinus, & S. Bernardus: Debet quisque quantum potest, se irreprehensibilem exhibere: primum quidem coram Deo, sed deinde etiam coram hominibus. Hoc nempe est quod alibi loquitur Apostolus, dicens, prouidentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus. Tribus siquidem modis coram hominibus bona prouidemus, id est, habitu, actione, sermone. Habitu ne sit notabilis; actione, ne sit reprehensibilis; sermone, ne sit contemptibilis. Quæ de re nihil ex meo sensu adferam, sed quæ vel legi, vel didici à Maioribus, sanctique & in viâ Dei valdè exercitatis Patribus, doctrinæ & prudentiæ laude valdè celebribus (quod ipsa etiam naturalis ratio docebit) annotabo; vt minutos etiam defectus morum ac modestiæ vitantes, omni ex parte solemur cor illius Maiestatis, quæ se vulneratam canebat, in vno oculorum Sponse & in vno crine colli eius modestè composito. Præsertim cum P. Claudius S. memoriæ in Instructione primâ 6. capitum ad Superiores missâ anno 1604. inter alia præclara monita illud commendarit ex S. Ephræm excerptum: Eum, inquit S. Ephræm, qui ceteris præest, pericissimum esse conuenit & ad consulendum salutis subditorum vigilantissimum, vtque singulorum obseruet incessum, gestum, motum, & habitum, adhibita etiam debita earum rerum correptione, quæ minus conueniunt, vt ad optimum ea statim, formamque reducantur. Magistri enim non solum elementorum figuras disci-

Phil. 4. 3.

Plurat. in Paulo. 2. milto de in Carone Censor. Cice. de Legibus Crinit. l. 4. cap. 3. Tom. 27. S. Thom. cap. 11. 16. 17. 18. 19. 20. 23. 24. 25.

13. hom. 2. ad pop. 1. 2. ep. 18.

Regul. 1. Monach. S. de triplici iudicio.

Rom. 13.

16. l. 1. cp.

Cant. 4. 9.

14.

17. S. de vitâ spirit.

ctus, anno 1602. in Collegio Mexicano, cum opinione sanctitatis mortuus, cuidam nostro fratri, præferuido adolescenti, non satis agnoscanti, quid in causâ esset, quod in spiritali negotio parum proficeret. Ego verò, inquit, ex tui corporis incondito motu, illam exigui tui profectus causam potissimam existimo, quod viuido ingenio cum sis, parum tibi imperes: illiâque apud te statue, idcirco spirituales homines tam paucos censes, quod pauci admodum suis cupiditatibus moriantur, Deo propalam denunciant: Non vident me homo & viuet. Solent enim potissimum ij, modestiæ præscripta violare, quos viuos, hoc est viuaci naturâ & feruidâ,

19. P. quoque nostro Balthasare Alvarez scribit in
C. 12. §. 2. eius vitâ P. Ludouicus de Ponte. Non satis habebat, quod interioris hominis reformationem, & mortificationem suis suaderet, sed ea quoque tradebat, quæ ad exterioris reformationem spectabant, valde illis commendans virtutem modestiæ Religiosæ, quam dicebat hominibus Societatis valde necessariam, ob tres præcipue causas. Prima, quod ex Instituto agerent cum proximis: at proinde tenerentur eos edificare, bonumque nomen apud eos habere: hoc autem obtinetur præcipue modestiâ & compositione hominis exterioris, non

1. Cor. 4. tamen affectatâ, sed verâ, & religiosâ. Cum igitur, qui
Rom. 12. in Societate sumus, spectaculum, vt ait Apostolus, facti sumus, mundo, Angelis, & hominibus, necesse est, vt idem Apostolus ait, prouidere bona, non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus. Secunda, nam aliqui Religiosi habitu suo, & cucullo adificiant, teguntque aliquam immodestiam, si forte in eam incidere; at homines Societatis, qui faciem habent patentem, nec habitum alium, aut cucullum habent, horum loco necesse est habere eos modestiam, quâ exornentur & componantur, quemadmodum Matrôna, eò quod faciem apertam habeant, maiori indigent modestiâ, quam aliarum nationum, quæ vultum tegunt. Tertia eò quod Societas etiam habeat ex suo Instituto, orationem & cum Deo internam familiaritatem, ad quam exterior modestia plurimum iuuat, vt quæ sensu contineat, & cõponat, per quos aliâs effunditur, & euanescit deuotio. At propterea eius modestia videtur valde Religiosa, & ex internâ prouenire reformatione, & ex eo, quod semper attendat se versari in conspectu Dei sui, vt monuit

Phil. 4. 1. Apostolus: Modestia vestra nota sit omnibus hominibus, Dominus enim propè est.

In hunc finem consecerat sibi, quasi indicem omnium actionum immodestiarum, quæ in viro Religioso notari possunt, quos seculares ciuilium morum defectum appellant, & nominatim notat immodestiam, quæ esse potest in motibus capitis, frontis, oculorum, aurium, narium, oris & lingue, brachiorum & manuum, genuum & pedum, & reliquarum corporis partium, & in vestium gestatione. Deinde immodestias, quæ notari possunt in templo, in choro, in refectorio, in ipso cubiculo, in omnibus officiis, quale est, Sacrum facere, vel audire, quando decumbunt, aut ex lecto surgunt, quando comedunt, aut sunt in recreatione, aut in quocumque alio loco, siue sint soli, siue cum sociis. Inmodestia

subditi erga suum Superiorem, aut Religiosi cum reliquiis, aut cum eunt per plateam, & alter alterum comitatur, aut cum familiaribus agunt, in modo loquendi, ridendi, expuendi, rursiendi, manus & corpus mouendi. Reformationem enim sunt omnes hi motus, & danda opera (quemadmodum S. Augustinus in sua Regulâ monuit) nihil in eis sit, quod non respondeat grauitati & sanctitati nostræ Professionis. In illo Catalogo erant notati plus quam ducenti immodestiarum actus, & vrbaniatis defectus, in quos poterat Religiosus incidere. Hæc causa mouerat P. Hieronymum Platum, vt scribere vulerit simile tractatum, de honestate morum, pro informatione personarum Societatis, sed morte præuentus, non scripsit, vel potius inchoatum non abfoluit. Nunquam viti hi Sancti ad res tam minutas descendissent, ni esset res non parui momenti, earum obseruatio: & eò contratio, earum violatio. Ied P. N. Mutius Generalis in primâ ad Societatem vniuersam epistolâ, hoc primo loco his verbis commendat: Nemo hanc rem reponat in minimis: fixum quidem apud omnes, constitutumque sit, eam nostri, quæ in tuus est, speciem seculares viros animo conformaturos, quam exterius nobis impressam animaduertent. Nimirum elinguis licet, & muta modestia silentium, cuius meminit Nazianzenus, illud est sermone præstantius, atque ad homines permouendos, stectendosque copiosâ quâuis dispositione longè valentius. Vtu quidem ipso compertum est. Eratrum nostrorum, suis in Gymnasiis, siue per compita, conspectâ modestiâ ad Societatem bene multos adiecit. Atque ego de me profiteri verè, sancteque possum, tantum ex eo me spectaculo, cum adhuc versarer in seculo, fructum capere solitum, vt cum Romanum Collegium, Concionis, lectionisque sacre gratiâ, è Professâ domo vnâ omnes vini reputerent, eius frui conspectu pompæ, enixè contenderem. In summa, quod ait Hieronymus, licet sermone taceamus, habitu loquamur, & gestu: Et quoniam veluti optimâ Matrem Societatem, ab omnibus diligi vnice exploratum, persectumque mihi est, nullâ caput inculcari hoc ratione vehementius à me arbitror posse, quàm si monero reputandum vnicique animo esse, totam se Societatis existimationem, dignitatemque in ore, exteriusque corporis conformatione circumferre. Sed et si non videremur ab villo, satis esse debet nos à Deo, & cælitibus videri. O quàm honestè, inquit Christus Dominus S. Brigitte, & morigerosè oportet eas (Moniales) in conspectu intuentium esse, cum verbis, & moribus incedere; cum imitati ad nuptias intuentes eas, sint Virgo Maria Mater Dei, cum toto caelesti exercitu. Sponsus verò, desiderans eas est verus Deus, Rex Regum & Dominus Dominantium, potensque super omnia creata. S. Bernardus in vitâ S. Malachie, cum plura miracula ab eo edita retulisset, subdit, libentius, fateor, imitandis immotor, quàm admirandis. Proponens verò imitanda sic ait: In Malachia, quis, etsi curiosus, obseruaret, deprehendit otiosum non dico verbum, sed nutum: quis manum prædemite frustra: imò quid non edificans in eius incessu, aspectu, habitu, vultu? Extat pro huius rei commendanda-

mendatione præclara visio, que contigit nostro fratri Alphonso Rodriguez, quam ipsius verbis positis in Processu Informativo pro eius Canonizatione facta Maiorice, referam, habetur etiam in eius vita. Contigit illi, dum esset satis in hoc negligens, quod ipsi apparuit Christus Dominus noster, habens pedem super Altare, à latere Evangelij, eo modo, quo incedebat in saculo, fratre ex illius opposito existente, & erat vestitus veste longâ, cum vultu insignis proportionis, & color faciei erat aliquantum subniger, tendens ad rubicundum, ad instar nucis auellana, in qua quidem facie apparebat magna Diuinitas: modestia ipsius oculorum, & serenitas ipsius faciei erat admirabili & diuina, vt videretur, quod vellet ipsum docere modestiam, vt illam ab eo disceret. Et istud fuit, quod in modestiâ suorum oculorum manifestaui ipsi persona magnos thesaurus interiores sui ipsius, qua tanquam in speculo videbatur in illo, & est tanta virtutis & roboris ista presentia & visio Christi Domini nostri, quam vidit, vt quotiescunque illam sibi representant in memoria, sensibilibus sensu sibi adesse modestiam, & deuotionem, & quod totus vir mutatus sicut est mutatus vnus in alium virum, quando exit à quadam oratione deuotâ, tam in compositione interiori, quam exteriori. Et quamuis illud ipsi contigerit à 12. annis, & ultra, semper tamen ipsi est recens, & eundem affectum in ipso producit. Notatum hoc fuit viuente adhuc Alphonso.

11. S. Vincentius, Christi athleta, inquit, ad coaptandum corpus suum tot aliter, in obsequio Christi Iesu coëreat, vt omnes actus, & motus corporis, sint omnimodum honestate compositi, seruis Regularium disciplinæ: neque enim poteris animam vnquam ab inordinatis cohibere, nisi prius studueris corpus tuum subicere discipline, ipsum refrimendo, non solum ab omni actu, sed etiam ab omni motu incongruo & inepto. Et ca. 7. Hoc generaliter habeas, quod omnem actum & omnem corporis motum, cum quadam modestiâ facias.

23. Merito ergo S. Ignatius noster, initio sui in Urbem ingressus, scripserat Ordinationem, que ex textu Hispanico ita ad verbum redditur latine. Minister M. Franciscus (id est Xaperius) & Subminister M. Alphonfus (id est Salmeron) & Syndicus, Ioannes Paulus conueniant die lune, ante cenam tertâ horâ, ad consultandum intra se circa compositionem exteriorem & interiorem omnium: circa exteriorem in omnibus rebus, vnde potest presumi aliqua edificatio, siue in verbis, siue in gestibus & moribus, vel aliis actibus. Et postea, Regulas Modestæ, hanc ob causam conscripsit, ad modestiam Religiosam, & totius corporis motum decorumque pertinentes, quas antequam scriberet, septies, & eò amplius orationem Domino, & lachrymas fudit, & publicari voluit per P. Iacobum Laynem, eiusque hac de re exhortationi, omnes Patres, & etiam antiquos (quod antea non fiebat) interesse, non sine Dei approbatione, quod ipsi ex Regulâ placerent, vt ipse S. Pater interpretabatur, auditâ ruinâ texti, sub quo eo tempore Patres confidere solebant, &

confedissent, vt scribit Ribadeneyra. Deniq; ipsi etiam Gentiles, lumine naturali imbuti, similia non negligenda putarunt. Cicero monet adulescentes, vt etiam, cum relaxare animos & dare se iucunditati volent, caueant inuerecundiam, meminerint verecundia. Et infra ait; Decorum in omnibus factis, dictis, in corporis denique motu & statu cerni. Et, naturam, inquit, sequamur, & ab omni, quod abhorret oculorum, auriumque approbatione, fugiamus. Status, incessus, sessio, accubatio, vultus, oculi, manuum motus, teneant illud, ne quid effeminatum, aut molle, & ne quid durum, aut rusticum sit. Remoueatur omnis, viro non dignus, habitus, & ornatus. & huic simile vitium in gestu, motuque caueatur. Nam & palæstrici motus sunt sepe odiosiores, & histrionum nonnulli motus & gestus, ineptius non vacant. Adhibenda est munditia non odiosa, neque exquisita, tamen que fugiat agrestem, & humanam negligentiam. Cauendum est, ne aut tarditatibus vtamur in gressu mollioribus, vt pompærum ferculis similes esse videamur, aut in festinationibus suscipiamus nimias celeritates. Ex oculorum obtutu, & superciliorum remissione, aut contractione, ex mestitia, aut hilaritate, ex risu, locutione, ex reticentia, ex intensione vocis, ex submissione, ex ceteris similibus facile iudicabimus, quid eorum apte fiat, quid ab officio naturæque discrepet. Quocirca si Cicero in scholis Christianorum non edoctus, agnouit talia, & talium rerum habendam rationem putauit, quantum magis Christi fide imbutis, & Deo dicatis, eæ cordi esse debent. Sed quia res istæ parua videntur, minus curantur; & ideo pauci iudicio S. Basilij talibus minutis se se impendunt. Vita, inquit, genus Euangelio conueniens diligere cuius facile est, quod autem quis vel minutissima quaque, que in eo descripta sunt, consilia conseruet, neque eorum quoduis neglectim transmittat, hoc verò rari, quos ego quidem nouerim, opere ipso præstiterunt, vt videlicet lingua vsi continentis silentio obuinctâ, oculis etiam eam adhibeant moderationem, quam requirit Euangelica perfectionis tenor, manibus insuper indicent intentum laborem ex suscepto in eunda gratiæ Dei consilio motum itidem præscriberent pedibus, denique reliquis totius corporis membris eo modo vtentur, quem & eorum suscepta vita propositum, & ipsa initio Opificis nostri fabrica ratio requireret. Qui in vestitu pro decoro modestiam, in congressione cum ceteris circumspectionem, in cibi illud modo, quod natura desideraret, teneret, in rebus ad vitam usum parandis, vni tantum necessitati consulerent. Hac quidem dum simpliciter hoc modo dicuntur, leuia videntur, ac nullius penè difficultatis: eiusmodi sunt tamen, in quibus seruandis, magnâ opus esse contentione, ipse nos vsus docuerit.

Quod sanè tantò magis nobis cordi esse debet, qui vel sacerdotali autoritate, vel religiosæ vitæ, quam amplexi sumus, conditione, supra alios à Deo euecti sumus, cum Deus in sæcularibus personis longè velit abesse exteriores quosdam corporis gestus, in se non malos, tales tamen qui alios offendere possint. Hinc Christus Dominus volens cuiusdam Dominiæ ge-

11. Offic.

25.

Epist. ad Canonice.

26.

